

Psychiatr Cyril Höschl: Mrzutost se šíří jako epidemie

Markéta Mitrofanovová

Zabýrat se tématy čtyřicet let psychiatrii a nezláznit se z toho, to už vyžaduje značnou duševní odolnost. Professor Cyril Höschl to věděl hned od začátku, takže se obklopoval lidmi, kteří s oborem nemají nic společného.

Na fotkách ho můžete vidět se Zdeňkem Svěrákem, Václavem Hudečkem, Zlatou Adamovskou i některými politiky. Za manželku má navíc akademickou malířku Jitku Stenzelovou a sám se věnuje klasické hudbě, ať už hře na klavír, nebo jejím poslechu. Pár obrazů své ženy si pověsil i do své pracovny v Psychiatrickém centru Praha, kterému šéfuje.

Podle čeho jste si je vybral? Je to vázán na určité vzpomínky, třeba tento obraz se jmenuje Green key, zelený klíč, což je název malého ostrůvku v Karibiku, kde jsme se ženou byli.

Poznáte z obrazů, v jakém psychickém rozpoložení vaše žena tvořila?

Ano, ale pro poctivost budíž řečeno, že to dopředu vím, kdežto u civilto bych si to netroufal odhadnout. Vztah osobnosti a tvorby je totiž dost často paradoxní, to znamená, že v tvorbě je něco, co není v osobnosti, a obráceně. Podobně jako když žaludeční buňka vyrábí kyselinu, ale sama je vnitřně zásaditá. Máte tvorbu, která vypadá nesmírně emocionálně, ale umělec, až ho poznáte, působí jako studený čumák, protože to, co mu ve výrobě chybí, projikuje do svého umění.

Tohle se ale v psychiatrii nedělá...

Jenom uvádím brutální příklad toho principu, o kterém mluvíme. Protěkní pacienti jsou na tom možná líp v tom, že nemusí celé dopoledne strávit v čekárně, ale jinak jsou spíš poškození tím, že nejsou zpravidla vyšetřeni úplně leže arže. Tu a tam se zkrátka něco opomene, protože se na ně bere ohled. V mém oboru se například někdy zohledňují jejich koníčky a pracovní zatížení a tím se mohou oddálat procedury nutné k diagnostickému rozhodování a nasazení správné léčby.

Je známo, že se v ordinacích psychiatrii a psychologii dvěma nešetří. Koneckonců, vy sám nevíte, kam dřív skočit. Můžete potvrdit, že pacientů přibývá?

Nepochybně přibývá depresí v širším slova smyslu afektivních.

Co se týká demencí, je to obecně lepší zdravotní péče, která vede k prodloužení střední délky života, takže se zvyšuje počet chorob typických pro vyšší věkové kategorie. Zatímco v době mého mámě se umíralo na infarkty a v době mého dospívání se začalo víc umírat na rakovinu, dneska se mnohdy přezije oboji a umírá se na demence.

Takže přibývá duševních nemocí, nebo ne?

Nenarůstá jich zdaleka tolik, jak to vypadá ze statistik z ambulancí, ale každopádně narůstá konzumace psychiatrické péče. Čím víc ordinací otevřete, tím víc máte pacientů, protože se okamžitě najde klientela, která tu službu využije. Když byste si za rohem otevřela další psychiatrické centrum, bude za chvíli taky plné.

Čím to je? Vždyť dřív lidé také zažívali těžké životní chvíle.

Ano, jenže dřív se depresím říkálo lenost. Většinou psychiatrii byly předsudky jako vůči něčemu, o čem se nemluví a co se stěrká za horizont viditelnosti slušné společnosti, zejména na venkově. Rada depresí dospěla nerozpoznána až k sebevraždě, kdežto teď je větší šance, že se nemoc zachytí a vyléčí. Vždyť sebevražednost u nás od 80. let minulého století permanentně klesá.

Nesvádějí teď pacienti naopak svou lenost na depresi?

Do své pracovny si pověsil obraz, který namalovala jeho žena po návratu z Karibiku.

Nepochybně přibývá depresí a v širším slova smyslu afektivních poruch a demencí

Proč máte na svém webu tolik fotek s herci?

To je, jako když si kupujete knížky, tak nad určité kritické množství vám knihovna bobtná, i když už žádné další nekupujete. Když poznáte pár lidí a kamarádů, tak se k nim přidávají další, i když už pro to nic moc neděláte.

Do jaké míry vás zatěžují svými psychickými problémy? S těmi, kteří mě tím zatěžují, většinou nekamarádím. Hlavně proto, že u blízkých lidí je těžké uplatňovat svou profesi, psychiatr zpravidla není schopen léčit ani svou rodinu. Kamarádů léčím jen velmi ladicí, protože na profesionální úrovni osobní vazby překážejí.

Ani malá konzultace není možná?

To snad ano, ale o moc víc asi ne. Zubař péče svým přátelům také pořád nekouká do pusy. Jakoukoli profesionální radu osobní vztahy kontaminují a je to svým způsobem konflikt zájmů. Na své nejbližší má člověk vztahy jiný metr, čímž je poškozen. Má například tendenci ušetrit je nepřijímáním vyšetření: „Tobě nebudeme dělat koleoskopii, protože je to larázně nepřijemné.“ Běžného pacienta by se přitom, s nadsázkou řečeno, vůbec neptal a rovnou mu strčil koloskop do zadku.

Umělci, v tomto případě Janem Hřebejkem a Bolkem Polivkou se obklopuje i kvůli tomu, aby si odpočinul od své profese.

Deprese se dá diagnostikovat dost objektivním vyšetřením, protože má jiný vzorec aktivace různých struktur v mozku. Minimálně se polovina pacientů je navíc pozitivita v různých neuroendokrinních testech. Stav vnitřního rozpoložení se dá tedy kromě rozhovoru s pacientem a jeho okolím také objektivizovat, kdežto lenost se objektivizovat nedá.

Samozřejmě společenská citlivost větší různým problémům se mění. Lidstvo obecně je mnohem tolerantnější k bolesti, nepohodě a ke snášením různých útrap, než bylo v 19. století a dřív. Jenže tehdy byla zase tak vysoká dětská úmrtnost, že přežívali silnější jedinci. Dneska se středního a vyššího věku sice dožije kdekdo, ale společnost je o to choulostivější,

zejména v ekonomicky rozvinutějších zemích s dobrým zdravotním a sociálním zázemím. Je na tom něco špatného? Jenom v případě, kdyby nás potkalo nějaké opravdu velké neštěstí, se kterým bychom měli menší schopnost se vyrovnat. Hůř bychom snášeli třeba nedostatky vody, vypnutí elektřiny, zimu v zimě a horko v létě. Na druhou stranu výsledkem celého vědeckotechnického pokroku je vlastně to, abychom žili ve větší pohodlí. Za mně rozmaršnost máže svět, který jsme si přetvořili k obrazu svému. Jak psychiku lidí a jejich vzájemné vztahy ovlivňuje politika? Nepřízní doby může někdy mezilidské vztahy paradoxně zlepšit. Do minulého režimu se například hrála dvojitá hra, kdy rodiče dětem říkali: „Nezmiňuj se ve škole, že doma posloucháme Hlas Ameriky.“ V té době to rodiče s dětmi sblížovalo, takže bylo prokazatelně méně úteků patnáctiletých z domova než v západním Německu, kde společná skautská hra proti učitelce a režimu nebyla a kde se generační problémy projevovaly naplno.

Nedá se to ale zveřejnit, protože by to znamenalo, že čím hůř, tím líp. Platí to jenom v úzce vymezené domněně, jako je vztah mezi generacemi, za přítomnosti jakési vnější nepřítelny, proti které je třeba se semknout. Zároveň je pravda, že dlouhodobě emočně nekomfortní situace, to čemu Havel říkal bibá nářada, nepříběh na vztahy pozitivně.

Můžete to vysvětlit? Když jsme všichni rozmrzeli,

projevuje se to na všech úrovních. Jestliže mě naštěve šéf a já mu to nemůžu vrátit, tak se doma odraďuju na manželce, manželka na dětech; které zmručí kočku, a kočka rozsepe myš, která tak odnese aťák mého šéfa. Rozkladné se rozsevá po společnosti jako epidemie a lidi jsou mrzutí i ve všedních situacích, ve kterých k tomu není důvod. Vezměte si například vztah prodávavky a zákazníka. Přijdete do krámu a ona zvedne oči v sloup. Atmosféra, kterou politika spoluvytváří, může mít tedy skutečně rozkladný vliv.

Když jsme u toho rozkladu, jak coby člověk narozvozený v listopadu snášíte tropické léto?

Dospěl jsem k závěru, že snášet horka nesouvisí s tím, kdy jsem se narodil, ale s tělesnou konstitucí, jako je hmotnost nebo funkce štítné žlázy. Když jsem patřil k těm, kteří klimatizaci považují za šestnáct stupňů a horko snášeli hodně špatně. Dodneska chodím v kabátě, jenom když je pod nulou. Jakmile je víc než pět stupňů, jdu po městě jenom v saku, což vypadá divně, ale má je tak dobře. Jenže když jsem mezi léty 1999 a 2000 zhubl pětadvacet kilo, naráz jsem začal být k horku tolerantní. Já, který by nikdy dřív dobrovolně nešel do jižních zemí, se každý rok těším do Řecka.

Proč jste vlastně hubl?

Být tlustý je nepřijemné, mimo jiné se hůř potybujete. Když můžete ze zad sundat pětadvacetkilový batoh, tak proč to neudělat? Teď už jsem zase něco nabral zpátky kvůli nedostatku vláhy, protože vedlejším produktem stresu je přejídání. Když máte hodně povinností a málo času na sebe, nemůžete si dovolit luxus zvedat někde činky nebo jezdit na rotopedu a ještě k tomu se večer neurologicky cpete, tak se hubne těžko.